

dr hab. Andriej Moskwin, prof. uczelni
Katedra Białorutenistyki
Wydział Lingwistyki Stosowanej
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 01 kwietnia 2022 r.

Opinia promotorska dotycząca rozprawy doktorskiej Pana mgr. Andrei'a Rasinskiego pt.

Zniewolenie literatury na Białorusi: teoria i praktyka nowomowy.

Rozprawa poświęcona jest badaniu zjawiska „nowomowy” na Białorusi i kryzysu kulturowego z nim związanego. Projekt ten wpisuje się w szerszy nurt badań nad historią języka, literatury i kultury białoruskiej XX wieku.

Z zalem należy stwierdzić, że podjęte przez A. Rasinskiego badania są rzadkością na Białorusi. Powodem takiego stanu rzeczy jest niezwykle trudna sytuacja polityczna, uniemożliwiająca zarówno prowadzenie takich badań, jak i publikowanie wyników. Dlatego cenne jest, że A. Rasinski otrzymał możliwość prowadzenia pracy naukowo-badawczej na Uniwersytecie Warszawskim. Od wielu lat uczelnia ta utrzymuje kontakty z wieloma ośrodkami badawczymi na Białorusi, organizuje międzynarodowe konferencje naukowe z udziałem specjalistów z Białorusi i publikuje materiały badawcze poświęcone historii języka, literatury, kultury, sztuki i historii wschodniego sąsiada. Można nawet stwierdzić, że UW jest ambasadorem spraw białoruskich w Europie. Jaskrawym przykładem tego jest działalność naukowo-badawcza Katedry Białorutenistyki, która w 2021 roku obchodziła 65-letni jubileusz swojego istnienia.

W swoich badaniach Kandydat stwierdza i udowadnia, że nowomowa nie jest białoruskim zjawiskiem: ona przysła z Rosji i była kontynuacją procesu rusyfikacji, rozpoczętego jeszcze na początku XIX wieku. Celem takiej polityki było stworzenie radzieckiego człowieka, pozbawionego własnych korzeni, historii i pamięci. Człowieka, ignorującego własny język, ojczystą literaturę i kulturę. Człowieka, który łatwo daje się zmanipulować i okłamać.

Poruszony przez autora pracy temat udało się dobitnie zbadać dzięki wykorzystanej bibliografii naukowej, przede wszystkim w języku polskim, lecz także angielskim, niemieckim, francuskim. Znaczące miejsce w rozprawie zajmuje analiza pięciu funkcji nowomowy. A. Rasinski dobitnie pokazał, jak nowomowa zaczęła wkraczać w białoruską codzienność wkrótce po rewolucji październikowej – najpierw w latach 30. XX wieku, następnie w okresie budowania komunizmu, a potem już w okresie niezależnej Białorusi, za sprawą polityki prezydenta A. Łukaszenki. Jak podkreśla autor pracy, agresja nowomowy

miała miejsce w trzech kierunkach: materialnym, strukturalno-rytualnym oraz taktycznym. Współczesne realia wskazują na to, że nowomowa mocno weszła w codzienność Białorusina, zmieniła jego sposób bycia, myślenia i egzystencji.

W pracy został wykorzystany bogaty materiał źródłowy: szkolne podręczniki, literatura piękna, dokumenty partii komunistycznej, prasa, kinematografia.

Wyrażam opinię, że rozprawa *Zniewolenie literatury na Białorusi: teoria i praktyka nowomowy* spełnia wymogi określone w §5 ust. 1-2 Uchwały nr 481 Senatu UW z 16 października 2019 roku i prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandyda w dyscyplinie nauki o kulturze i religii oraz jego umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, zaś przedmiotem rozprawy jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

Andriej Moskwin

1.04.22